

SZAKIRODALOM.

Morel, Eugène. *La librairie publique.* Páris, 1910. A. Colin. 8-r. 322 l. Ára 3 Fr. 50 c.

Szerző e kis könyv két fejezetében foglalja össze rövidebben s némileg rendszeresebb alakban azokat az eszméket és megfigyeléseket, melyeket Bibliothèques czimen harmadéve kiadott két vaskos kötetében¹ egybegyűjtött cikkei tartalmaznak. A hét fejezetre oszló mű első fejezete librairies et bibliothèques czimen a modern ember könyvtári szükségleteit elemzi s az arra az eredményre jut, hogy e szükségleteket a közadókból fentartott angol-amerikai *free public library* típusa elégíti ki. Mint-hogy az új intézmény új nevet is kíván, elveti a bibliothèque szót, mely a renaissance óta kiszorította a használatból a régi librairie szó eredeti jelentését s helyébe ez utóbbit ajánlja, a mely most könyvkereskedés jelentésben használatos. Keresztül tudja-e vinni ezt az erőszakos visszaváltoztatását egy ma is élő szó jelentésének: legalább is oly kétséges, mint általában azon eszmék megvalósítása, a melyekért e sok temperamentummal irt könyvben küzd.

A második fejezetben példák czimén a külföld szabad- és népkönyvtári intézményeit ismerteti fejlődésük főmozzanataiban s néhány jellegzetes példa kapcsán. A fősúlyt az angol és amerikai törekvésekre veti. Bővebben szól a német viszonyokról is, de nem méltányolja eléggé és többször rosszul is ismeri az elért eredményeket.

A harmadik fejezetben a könyvesház — e kifejezést ajánlom a *free public library* magyar egyenértékésének — nevelő hatását vizsgálja s mint a szabad kutatás legfőbb szerszámát dicsőíti. Ezzel szembe helyezi a mai franciaországi könyvtárak készleteit és szervezetét, de jóval szelidebb hangon ítélkezik, mint főművében, melyet épen tónusáért a szakkörök érthető felháborodással fogadtak.

Az ötödik fejezetben a könyvesház létjogát fejtegeti s azt a nehéz kérdést igyekezik megoldani, hogy mit is tegyünk e

¹ V. ö. Magyar Könyvszemle 1909. évf. 273—276. l.

könyvesházakba. A fősúlyt a gyakorlati élet kézikönyveire, a hirlapokra és időszaki kiadványokra, főleg a népszerűsítő folyóiratokra helyezi. A regényolvasás veszedelmét elismeri, de azokat a törekvéseket, melyek történeti és kritikai művek beszerzésével akarják a hatást ellensúlyozni, mint célra nem vezetőket, elítéli. A kivezető utat abban látja, hogy a szépirodalmat megválogatva adjuk az olvasóknak, de ha értéktelen műveket kérnek, azokat is szerezzük be a számukra, nehogy elfordulva az intézettől, olyan helyeken szerezzék be szellemi táplálékukat, a hol a reklám és üzleti érdek *csakis* e káros és selejtes termékeket tartja raktáron.

A hatodik fejezet a kivitel módozatait: ingyenes és olvasó-dijas könyvesházakat, szervezetüket, felszerelésüket, működésüket s a kezelő személyzetet tárgyalja. Végül a hetedik fejezetben a megvalósításnak azon eshetőségeit mérlegeli, melyeket szerző hazájában célravezetőknek ítél.

A könyv első sorban azoknak ajánlható, a kik Morel előbb említett főművét még nem ismerik. Sok helyes gondolattal ismerkedhetnek meg belőle, de sok túlzással is. Emezeket kellő értékükre kell leszállítani, amazokat pedig jobban kimélyíteni s egyéb idevágó szakmunkák alapján kiegészíteni, ha megvalósításukhoz akarunk fogni.

Dr. Gulyás Pál.

Friese, Karl: *Geschichte der kgl. Universitäts-Bibliothek zu Berlin.* Berlin, 1910. Georg Reomer. 8-r. 4, 165 l. Ára 3 M. 60 pf.

A berlini egyetem fennállásának százéves fordulója alkalmából megjelent könyvtártörténeti monográfia érdekes világot vet az ilyen intézmények fejlődésmenetére. A berlini egyetemi könyvtár jóval később keletkezett, mint maga az egyetem, mivel a főiskola alapítói szemében a régi és gazdag királyi könyvtár mellett egy külön egyetemi könyvgyűjtemény felállítása hosszú ideig nélkülözhetőnek tetszett. S csakugyan az egyetem fennállása két első tizedében (1810—1830) a királyi könyvtár látta el a hallgatók könyvszükségletét a beiratkozásnál lefizetendő egy tallérnyi könyvtárilleték ellenében. A diákság azonban úgy ellepte a királyi könyvtárt, hogy ez a tudományos kutatást is károsan befolyásolta, miért is Wilken főkönyvtáros már 1828/29-ben hangoztatta illetékes helyen egy külön is egyetemi könyvtár felállítását, a mihez az egyetemi tanács is hozzájárult. A tervezet szerint egy helybeli használatra szánt kis könyvtárról lett volna szó, melyet a kir. könyvtár főkönyvtárosának ellenőrzésével külön őr kezelt volna. A minisztérium 1829. április havában elvben hozzájárult a tervhez s Wilkent fölkerlte részletes tervezet kidolgozására. A tanács azonban időközben meg-